

[obalka]

Výzkum a popularizace architektury
[Research and Popularization of Architecture]

Ing. arch. Irena Fialová

**České vysoké učení technické v Praze. Fakulta architektury
Czech Technical University in Prague. Faculty of Architecture**

Summary

Very few of the results of academic architectural research are actually used in practice. Architecture research is therefore a regular topic discussed at architecture schools in generational waves. In connection with the contemporary change from the consumer society to a knowledge-based and sustainable society, the very basic questions about the aim of research in the field of architecture are reopened.

What is specific in the field of architecture research? How do value systems influence the design process? What is the relation between the visual and verbal in architecture? How can research conducted in practice enrich architectural research done at schools of architecture? How is architecture research popularized? These are some of the questions, which I have tried to open in my habilitation lecture, from the position of a practicing architect, who also deals with theoretical reflection of contemporary architecture.

Souhrn

Velmi málo poznatků, které akademický architektonický výzkum vyprodukoval, je v praxi skutečně využíváno. Proto je výzkum architektury diskutován na architektonických školách v pravidelných generačních vlnách. V souvislosti se současnou proměnou konzumní společnosti ve znalostní a udržitelnou společnost jsou revidovány nejzákladnější otázky po smyslu výzkumu v oboru architektura.

Jaká jsou specifika výzkumu architektury? Jakou roli při navrhování hraje hodnotový rámec? Jaký je vztah vizuální a verbální stránky v architektuře? Jak může v praxi prováděný výzkum obohatit architektonický výzkum, probíhající v akademickém prostředí? Jak dochází k popularizaci architektury? To jsou některé z otázek, nad kterými jsem se pokusila ve své habilitační přednášce zamyslet, a to z pozice praktikující architektky, která se zároveň věnuje teoretické reflexi současné architektury.

Klíčová slova

architektura, současná architektura, věda, výzkum, popularizace, teorie, praxe, metody, research by design, znalostní společnost, komunikace, vizuální komunikace, hodnoty, významy, případové studie, srovnávací studie, architektonické publikace

Key words

architecture, modern architecture, science, research, popularization, theory, praxis, methods, research by design, knowledge society, communication, visual communication, values, meanings, case studies, comparative studies, architectural publications

Obsah

2	Summary
3	Souhrn
4	Klíčová slova. Key words
7	<u>[1.0.] Co je to výzkum?</u>
9	<u>[2.0.] Specifika výzkumu architektury</u>
13	<u>[3.0.] Problém skrytých znalostí</u>
15	<u>[4.0.] Research by design</u>
18	<u>[5.0.] Hodnoty a významy</u>
23	<u>[6.0.] Popularizace architektury</u>
25	<u>[7.0.] Vizuální komunikace</u>
29	<u>[8.0.] Případové studie</u>
30	<u>[9.0.] Soubor publikovaných prací</u>
30	[9.1.] Tančící dům. Frank Gehry, Vlado Milunić
31	[9.2.] Zlatý Anděl. Jean Nouvel v Praze
32	[9.3.] Danube House. River City
33	[9.4.] PRG 20/21. Současná architektura
34	[9.5.] Martin Rajniš. Přirozená architektura
35	[9.6.] D3A. Živá architektura
36	Základní literatura
37	Základní literatura: Research by design
38	Curriculum vitae: Ing. arch. Irena Fialová

[1.0.] Co je to výzkum?

Výzkum je systematický způsob poznání skutečnosti, jehož objektem mohou být předměty, události nebo lidé, a jehož cílem je rozšíření dosavadních znalostí za účelem podpory profese, popularizace oboru anebo podpory výuky.

Výsledky výzkumu se stanou součástí vědeckého poznání, pokud stojí na vědeckém přístupu, který lze stručně vyjádřit slovy „ověř si to“ (skepticismus), na vědeckém postupu neboli metodě „prověř to“ (reprodukovatelnost), a probíhají ve vědeckém prostředí, ve kterém je třeba ostatním sdělit nejen to, co jste zjistili, ale také, jak jste to zjistili (komunikace).

Hranice mezi jednotlivými vědami a kategoriemi věd jsou neostré. Zákon rozlišuje výzkum „základní“, který probíhá bez úvah o jeho konkrétní aplikaci, výzkum „aplikovaný“, který je směřován ke specifickému a praktickému cíli, „experimentální vývoj“, jehož cílem je zlepšit již existující stav, a nespecifikovaný výzkum vysokých škol, který je neoddělitelně spojen se vzdáváním.

Základní otázkou, kterou řeší vědci i teorie poznání (epistemologie, gnoseologie) je: Co je poznatelné? Jak vůbec můžeme skutečnost poznávat? Více než dva a půl tisíce let rozděluje tato otázka vědce na dva základní tábory. Na ty, kteří preferují myšlení před smyslovým vnímáním, a k poznání docházejí logickým úsudkem (racionalisté), a na ty, kteří preferují smyslové vnímání před myšlením, a k poznání docházejí pomocí pozorování bezprostředního živého obrazu reality (empiristé).

K odhalování nových vztahů a zákonitostí vědci používají převážně metody logické (analýza – syntéza, abstrakce – konkretizace, analogie – komparace, specifikace – generalizace, indukce – dedukce), nebo empirické (pozorování, měření, experimentování), anebo jejich kombinace.

„Abstrakce“ je myšlenkový proces, který umožňuje oddělit podstatné od nepodstatného. „Konkretizace“ je opačný proces, kdy na jednotlivý objekt aplikujeme charakteristiky platné pro celou danou třídu objektů.

„Analýza“ je proces faktického nebo myšlenkového rozčlenění celku na části, který umožňuje odlišit trvalé vztahy od nahodilých. „Syntéza“ je opačný proces, kdy spojováním získaných poznatků dostáváme teoretický model objektu.

„Indukce“ je proces vyvozování obecného závěru na základě poznatků o jednotlivostech. Induktivní závěr je třeba vždy považovat za hypotézu, protože nabízí jen jedno z mnoha možných vysvětlení. „Dedukce“ je opačný proces, ve kterém testujeme, zda daná teorie - hypotéza je schopna vysvětlit dosud neprozkoumaný fakt. Deduktivní důkazy jsou nezvratné, avšak nevypovídají mnoho o reálném světě.

Pokud výzkumem testujeme existující teorie a hypotézy a používáme převážně deduktivní logiku (od obecného k jednotlivému), mluvíme o „kvantitativním výzkumu“. Pokud vytváříme nové hypotézy a používáme převážně induktivní logiku (od jednotlivého k obecnému), mluvíme o „kvalitativním výzkumu“. Kvantitativní výzkum vyžaduje silnou standardizaci, která vede k silné redukci informace. Kvalitativní výzkum naopak charakterizuje slabá standardizace, která vede k poměrně nízké validitě výzkumu.

Každý vědní obor si vytváří po jistém vyvráždění určité osvědčené postoje, modely a postupy, jejichž struktura zajišťuje přiměřený či očekávaný výsledek výzkumu. Neexistuje tedy univerzální definice vědy. V praxi to znamená, že si vědci tvoří pojmy, pomocí nichž poznávají svět a své poznání sdělují (vědecký jazyk), stanovují předpoklady, ze kterých musí jejich věda vycházet (hypotézy), a stanovují způsob a pravidla, podle kterých se dobírají poznání (metody).

Základní domněnky, předpoklady, představy, metody řešení, intuitivní postoje a způsoby hodnocení problémů, které spojují členy daného vědeckého polečtenství tvoří tzv. paradigma, ve kterém daný výzkum probíhá. Paradigma lze definovat jako „sestavu úspěšných řešení a výsledků, sdílených vědeckou komunitou a užívaných touto komunitou k vymezení legitimních problémů a způsobů jejich řešení“¹.

Přestože architektura zásadně ovlivňuje nejen ekonomiku, ale i kulturu a životní prostředí své země, nemá vlastní jasně definovaný ani předmět zkoumání, ani vlastní metody.

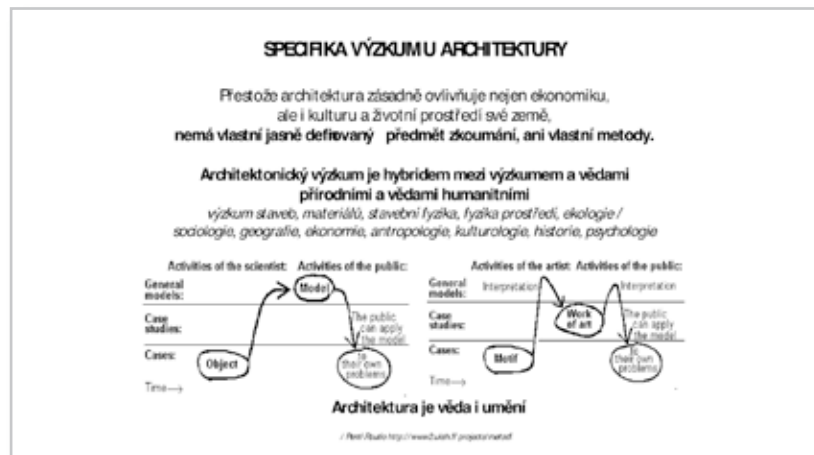
Dá se říci, že architektonický výzkum je hybridem mezi výzkumem přírodovědným (výzkum staveb, materiálů, stavební fyzika, fyzika prostředí, ekologie) a výzkumem humanitním (výzkum sociologický, demografický, geografický, ekonomický, kulturní, psychologický, antropologický). Ani takto rozsáhle definovaný výzkumný prostor však plně nepostihuje podstatu architektury jako společenské činnosti, ani fakt, že architektura je současně vědou i uměním.

Všechny známé architektonické teoretické teorie až do 18. století měly normativní účel. Teprve v 19. století se hromadně rozšířily deskriptivní studie podle vzoru desetisvazkového „Slovníku francouzské architektury 11. - 16. století“, který sestavil Viollet-le-Duc. Architektonické teoretické spisy 20. století jsou pestrou směsicí obou přístupů – normativního a deskriptivního – a doplňují je tzv. explanatorní studie, kdy deskriptivní přístup je doplněn snahou odpovědět na otázku „proč?“.

„Normativní výzkum“ vychází z podrobné analýzy reality a navrhuje teoretické postupy, jaká by daná realita měla být. Hodnotí tedy, co je správné a předkládá modely nebo doporučení, jak řešit konkrétní problémy. Pro normativní výzkum je typická dedukce.

„Deskriptivní výzkum“ je založen na empirickém rozboru již existujících a uskutečněných systémů a zkoumá, jaké ve skutečnosti jsou. Nesnaží se hodnotit, co je správné, popisuje jen fakta a jejich vztahy, a snaží se vytvořit modely skutečnosti, které ji co nejvíce odpovídají. Pro deskriptivní výzkum je typická indukce.

¹ Kuhn, Thomas S. *Struktura vědeckých revolucí*, Oikoymenth Praha (1997)

Témata architektonického výzkumu mají tendenci být výrazně ovlivněna společenským děním. Tato situace způsobuje velkou proměnlivost výzkumných otázek, předpokladů, postupů a pravidel, které architektonický výzkum používá. Důsledkem této situace je neexistence jednotné znalostní základny oboru a obecně přijatých teorií.

Normativní teorie nemají s deskriptivními žádné potíže. Problém vzniká tehdy, když zástupci deskriptivních studií tvrdí, že normativní studie nejsou dost exaktní, a proto nemají žádný smysl, že deskriptivní studie jsou jediným objektivním výzkumem architektury, jedinou „pravdou“, o kterou je možné se opřít.

Když se však podíváme na mistrovská díla architektury, ať už menšího nebo velkého měřítka, zjistíme, že žádná teorie, žádné výsledky vědeckého výzkumu, ani žádná lepší či horší metoda nám nepomohou vytvořit takové dílo. V architektuře, podobně jako u mnoha jiných tvůrčích a praktických profesí dochází k tomu, že dílo vzniká intuicí a předchází vzniku teorie.

Architektonický tvůrčí proces se svým chováním podobá chování komplexních systémů a obsahuje velké množství variabilních součástí, které mohou být samy o sobě jednoduché, avšak vzájemně se dynamicky ovlivňují při výměně své energie a informací.

Práce architekta je navíc velmi různorodá. Málokdy pracuje na úkolech, které se opakují. Naopak, většina projektů, které za celý svůj profesní život vytvoří, je jedinečných. Následkem toho jsou jedinečné i architektonické zkušenosti a znalosti, z nichž jen malá část je předatelná a může existovat nezávisle na svém nositeli.

[3.0.] Problém skrytých znalostí

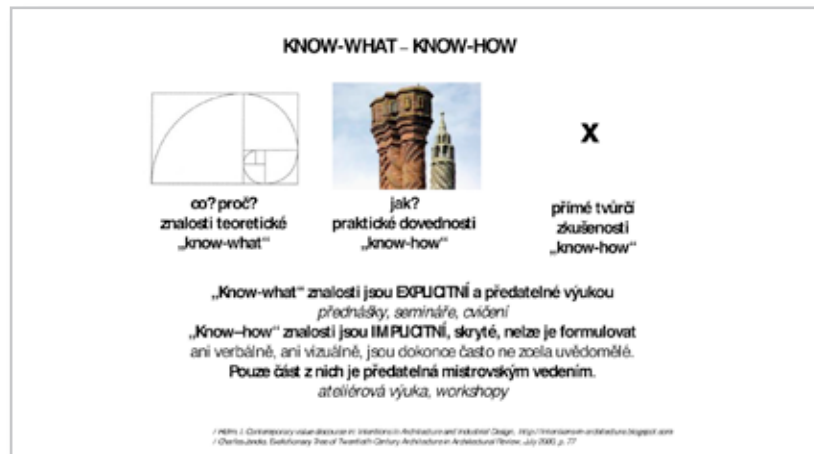
Faktem je, že vynikající tvůrčí architekti se opírají nejen o znalosti teoretické, ale především o praktické dovednosti a přímé zkušenosti, a to nejen své vlastní, ale i svého společenství. Tyto dovednosti a znalosti jsou skryté (implicitní), nelze je formulovat ani verbálně, ani vizuálně. Jsou dokonce často ne zcela uvědomělé, nabyté osobní zkušeností, doprovázené intuicí a podmíněné osobním fortem.

„Implicitní znalosti“ můžeme jednoduše popsat jako „know-how“ dovednosti a zkušenosti, na rozdíl od znalostí faktů a jejich vztahů, které jsou „explicitní“ a předatelné, a které můžeme je popsat jako „know-what“ znalosti.

Rozdíl mezi implicitními a explicitními znalostmi je možné demonstrovat na příkladu získání jakékoliv praktické dovednosti. Jako se nelze naučit jezdit na kole přečtením učebnice, není možné se proanalyzovat ke tvoření. Je třeba vidět vzor a činnost opakovaně pod jeho vedením zkoušet.

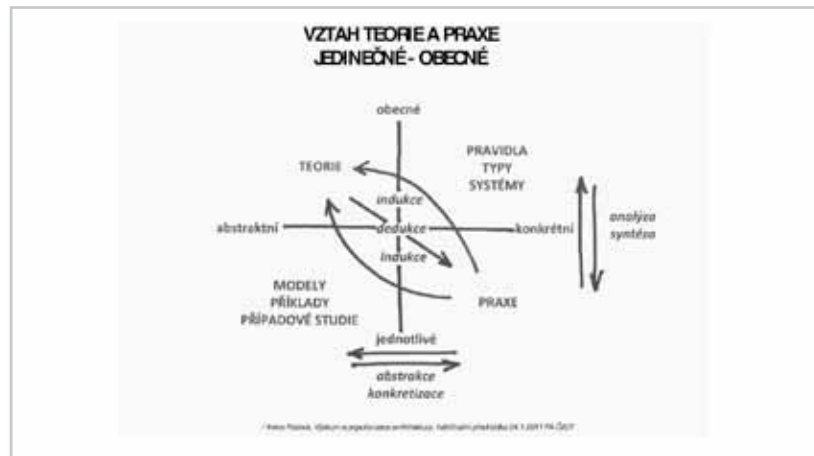
Velkolepý úspěch v oblasti přírodních věd a techniky vedl k postupné devalvaci dřívější znalostní základny dovedností a zkušeností, které řemeslníci a umělci - a jejich cechy - shromažďovaly po generace. Výuka architektury na architektonických školách se v současné době zabývá ze 2/3 teoretickou výukou faktů a jejich vztahů tzn. know-what znalostmi, a pouze z 1/3 mistrovskou výukou tzv. know-how dovedností a zkušeností.

Pro výuku profesí, v nichž zůstala velká část klíčových zkušeností implicitních je přitom zásadní, aby významná část výuky probíhala tradičním mistrovským způsobem v ateliérech či spolupracujících kancelářích. Neboť implicitní znalosti se dají předat pouze přímou spoluprací a hledáním způsobů jejich explicitního zviditelnění. Pokud tomu tak není, ztrácíme nejcennější znalosti oboru, nejsme schopni je předat další generaci.

[4.0.] Research by design

Pokud se snažíme zkoumat, analyzovat a modelovat architekturu v její celistvosti a komplexnosti, vždy se potýkáme s tím, že metody kvantitativního i kvalitativního výzkumu jsou pro ni přílišnou redukcí.

V posledních desetiletích se proto začíná diskutovat o tom, zda neexistuje ve výzkumu a výuce jakási „třetí cesta“, která by využívala metod, používaných při navrhování (design) a byla uznána jako samostatná disciplína navrhování (design as discipline), s vlastním zúsobem myšlení (design thinking) a výzkumem (research by design).

Počátky této diskuze sahají do 60. let 20. století, kdy se část studentů doktorského studia, které se právě tehdy začalo rozvíjet na amerických univerzitách, věnovala analýze a demystifikaci procesu architektonického navrhování. V 80. letech se dopracovali k hypotéze, že při navrhování lidský mozek vykonává svébytné a specifické činnosti, a proto není navrhování ani vědou, ani uměním, ale používá své vlastní formy znalosti: mělo by se proto od metod vědy či mytů umění intelektuálně osvobodit.

RESEARCH BY DESIGN

„Třetí cesta?“
výzkum kvantitativní – kvalitativní – research by design
„design discipline – design thinking – research by design“

A' od 60. let - Demystifikace procesu navrhování – Black box
Jak se tvůrčí myšlení (Design thinking) liší od tradičního analytického myšlení (Research thinking).

B' od 80. let - Vznik teorie navrhování – Jak se předává znalost navrhování
„designerly ways of knowing“
Při navrhování lidský mozek vykonává svébytné a specifické činnosti. Navrhování není ani vědou, ani uměním, ale používá své vlastní formy znalosti.

C' od pol. 90. let – Institucionalizace výzkumu Research by design
„designerly way of research“
TU Delft, AA Londýn, Skandinávie, USA, Austrálie „practice based research“
Bartlett School of Architecture: „PhD Architecture Design“
„výzkumné otázky jsou zkoumané prostřednictvím projektů“
„text a obraz se v disertační práci vzájemně doplňují a obohacují“

Od poloviny 90. let se přední světové školy architektury snaží s větším nebo menším úspěchem institucionalizovat tuto hypotézu do své výuky a výzkumu. Bartlett School of Architecture dokonce začala udělovat samostatný titul „PhD Architecture Design“, ve kterém jsou „výzkumné otázky zkoumané prostřednictvím projektů“ a „text a obraz se v disertační práci vzájemně doplňují a obohacují“.

Tvůrčí myšlení (design thinking) se liší od tradičního analytického myšlení mj. rytmem práce, rozdílným přístupem k problémům, odlišnou motivací řešitele a jiným procesem hledání řešení. Propagátorem uznání tvůrčího myšlení a navrhování (design) jako samostatné disciplíny (design as discipline) je Nigel Cross². Tvrdí, že architekti by se měli ve své profesi opírat o to, co je základem této profese. A proto musí zkoumat znalosti, myšlení, jednání a věci vlastní procesům navrhování a nezkoumat procesy a věci, které přísluší jiným oborům.

² Cross, Nigel. *Designerly Ways of Knowing*, Springer, London (2006)

KRITÉRIA RESEARCH BY DESIGN

Dosud neexistuje přesná metodika Research by design, jen obecná doporučení.

- 1/ Má jasný účel - jasně identifikovaný a zkoumatelný problém
- 2/ Je zkoumající - směřuje k získání nových znalostí
- 3/ Je informovaný - vychází ze znalostí předchozího výzkumu a souvislostí
- 4/ Je metodický - plánované a disciplinovaně prováděný
- 5/ Je komunikovatelný - jeho výsledky jsou ověřitelné a přístupné všem

Smysluplnost tohoto přístupu ke zkoumání dovědčuje i to, že místem kde v posledních letech vznikaly skutečně významné architektonické experimenty a inovace, nebyly ani školy ani vědecká centra, ale architektonické praxe, OMA / AMO, FOA, Greg Lynn, Zaha Hadid, Frank Gehry...

© Greg Lynn / OMA, Naikana Tony Semel, 2002

SROVNÁNÍ METODY VÝZKUMU A NAVRHOVÁNÍ Řalová - Kohout

Výzkum

1/ Příprava projektu

Identifikace problému
Definice problému
Formulace cílů
Plán projektu
Rešerše literatury

2/ Proces tvorby dat / sběr dat

Uprávené cíle / hypotéza

3/ Práce se získanými daty / analýza dat

4/ Výstupy projektu

Závěry z poznatků
Zobecnění závěrů
Publikace / Prezentace /
Implementace

Navrhování

1/ Zadáání

2/ Analýza / sběr dat a informací
Veřejné – soukromé / Zastavené –
nezastavené / Intenzita zastavení,
hladina, hustota, měřítko / Limity –
ochranná pásma, OTP / Obslužnost –
dopravní a technická infrastruktura

3/ Víze, strategie / hledání vztahů, vzorů a souvislostí

„Příběh“ / Obraz / Struktura / Vztahy
ke stávajícímu / Předpoklady vývoje,
etapy

4/ Koncept / plán

Kompozice / Projednání, schválení /
Apkace, inovace, implementace

© Řalová / KGH – metoda používání v oblasti výzkumu PRČUP

© Řalová – metoda používání v oblasti návrhování

Linda Groat a David Wang, autoři dnes nejcitovanější publikace o architektonických výzkumných metodách³, však upozorňují na rozdíl mezi „Design research“ a „Research by design“. Tvrdí, že research thinking (vědecké myšlení), které se používá při „Design research“ je analytická aktivita opřená o fakta, zatímco design thinking (tvůrčí myšlení), které je základem „Research by design“ je generativní aktivita opřená o obraznost.

Zatímco výzkum navrhování (design research) je tedy dle Groat a Wangů možný, neboť převádí implicitní obraznost na explicitní fakta, je opačný proces a tedy výzkum navrhováním (research by design) obtížný. To však neznamená, že obě intelektuální činnosti nejsou svým významem rovnocenné.

Smysluplnost hledání „třetí cesty“ k architektonickému zkoumání dovědčuje i to, že místem, kde v posledních letech vznikaly skutečně významné architektonické experimenty a inovace, nebyly ani školy ani vědecká centra, ale architektonické praxe.

Není ale dosud jasné, do jaké míry se „Research by design“ může stát jedním z pilířů znalostního a zkušenostního základu oboru architektury. Dosud neexistuje žádná přesná metodika tohoto typu výzkumu, jen obecná doporučení.

„Research by design“ má mít následující vlastnosti, které jsou běžné u jakéhokoliv vědeckého výzkumu: má jasný účel (jasně identifikovaný a zkoumatelný problém); je zkoumající (směřuje k získání nových znalostí); je informovaný (vychází ze znalostí předchozího výzkumu a souvislostí); je metodický (plánovaně a disciplinovaně prováděný); je komunikovatelný (jeho výsledky jsou ověřitelné a přístupné všem).

Cílem každého výzkumu musí být tvorba společné kultury a studnice znalostí oboru, nikoliv osobní zájem nebo pocity tvůrce. Výzkumem nemůže být návrh jako takový, ale pouze návrh spojený s reflexí a vyhodnocením tak, aby přinesl použitelné poznání dalším.

³ Groat, Linda.; Wang, David. *Architectural Research Methods*, John Wiley and Sons (2002)

[5.0.] Hodnoty a významy

Výzkum architektury se málokdy zabývá otázkou hodnot, které mají zásadní vliv na jakékoliv dílčí i celkové rozhodování, které se nepřetržitě odehrává v jakémkoliv tvůrčím procesu. Přitom samotná definice navrhování, která uvádí, že jde o „vědomou a intuitivní snahu zavést smysluplný řád“⁴ odkazuje ke smyslu, tzn. hodnotám, které jsou danou činností naplněny.

V minulosti žili lidé převážně bez většího kontaktu s jinými kulturami a zvyky. Pokud se s nimi setkali, tak jejich reakcí bylo je ovládnout. Existence jiných hodnot a pravd ohrožovala jejich vlastní víru a postoje k světu. V současnosti však žijeme ve směsici kulturních vlivů, které se mezi sebou nepřehledně proplétají, tříští a propojují. Tradiční, moderní, pozdně moderní a postmoderní postoje koexistují v téže společnosti.

O to logičtější by se zdálo, že se současná doba bude věnovat jasné formulaci a specifikaci hodnot, kterým věříme a prostřednictvím svého díla sdělujeme. Opak je však pravdou.

Vlastní hodnotový rámec má přitom každé architektonické hnutí, škola, kancelář i jednotlivý tvůrce, nebývá však explicitně vyjádřený, je skrytý. Tyto hodnoty přitom ze všeho nejvíce určují, jak bude výsledné architektonické dílo vypadat a fungovat. Žádná technologie, žádné znalosti, nástroje, hardware nebo software neovlivní tvůrčí proces a výsledek tak, jako hodnotová kritéria jeho tvůrců.

Hodnotový rámec kanceláře vytvářejí její zakladatelé, většinou jeden až tři vedoucí tvůrčí architekti, kteří se stávají pro všechny zaměstnance a spolupracující architektky vzory chování a rozhodování. Jde zase o mistrovský proces předávání implicitních znalostí a tedy i hodnot, kterým zakladatelé věří, a na základě jejichž podobnosti ta která kancelář vznikla.

Vyznávané hodnoty nejsou neměnné, na základě zkušeností i měnící se společenské poptávky a doby se vyvíjejí, a občas mohou nabýt až velmi vágních, přechodně znejasněných obrysů. Rozpad kanceláře nebo radikální výměna většiny zaměstnanců souvisí více s vnitřní proměnou hodnot než s ekonomickou situací kanceláře.⁵

Rozdílné hodnotové rámce se vyskytují v různých měřítkách a úrovních profese. Rozhodně se odlišují u různých architektonických hnutí: právě díky různým hodnotám dochází ke vzniku jakéhokoliv nového hnutí. Stejně tak se vyznávanými hodnotami odlišují jednotlivé školy architektury a v nejmenším měřítku - na základě své osobní životní zkušenosti a profesní cesty - i jednotliví architekti, přestože mohou nadále sdílet některé hodnoty, které jim vstúpila škola.

Základní postoje a hodnoty, ovlivňující proces navrhování a tedy následně i jeho výzkum, lze rozčlenit do čtyř základních skupin podle toho, který přístup v procesu tvorby převažuje, zda estetický, sociální, environmentální nebo tradiční přístup.

Díky různým estetickým přístupům k tvorbě rozlišujeme výtvarné a architektonické směry jako je funkcionalismus, pozdní modernismus, dekonstruktivismus, postmodernismus, poststrukturalismus, neoklasicismus, neofuncionalismus apod. Silný vliv osobní výpovědi tvůrce v sobě obsahuje i expresionismus a jakákoliv avantgarda. Vždy přitom ovlivňuje autora i „duch doby“.

Velmi silný vliv na architekturu má často dodnes téměř automaticky akceptovaný modernistický princip, že dobré dílo musí vyjadřovat konstrukční a funkční, stejně tak i materiálovou „čistotu“, což znamená, že materiály by měly být používány s ohledem na své specifické vlastnosti a měly by proto následně ovlivnit i formu domu. Pokud je materiál použit jako náhražka jiného, považují to zastánci tohoto principu za „podvod“.

⁴ Papanek, V. *Design for the real world: human ecology and social change*, Academy Chicago Publishers, Chicago (1985)

⁵ Holm, I. *Ideas and Beliefs in Architecture and Industrial Design*, Oslo School of Architecture and Design (2006)

Dalším z rozšířených postojů, které do procesu tvorby přinesl modernismus, je princip, že úkolem architekta je vymyslet originální řešení, že jeho dílo musí být inovativní. Často je tento přístup doprovázen vědomou či nevědomou neúctou a nezalostí již existujících řešení a prosazování svých „velkých ideí“ bez ohledu na vhodnost takového řešení.⁶ Tato adorace originality je posledních cca 50 let natolik vyznávána na školách architektury, že student, který by odevzdal projekt domu, kterým kopíruje nebo adaptuje známý příklad z historie, by měl obavy, zda projde do vyššího ročníku.

Estetickým přístupem k tvorbě je i minimalismus, který věří ve správnost jednoduché formy architektury, stejně tak jako organická architektura, která vychází z přesvědčení, že příroda je naším nejlepším vzorem (biofilie). Estetickým přístupem je i tzv. regionalismus, rozšířený především v těch evropských regionech, kde mají architekti možnost ještě navazovat na dosud existující kvalitní lokální kontext. Snahou tohoto přístupu je tento kontext neponičit, šetrně na něj navázat a posílit tak nebo alespoň uchovat danou identitu.

Mnoho současných architektů kombinuje některý z těchto estetických principů s hodnotovým rámcem, který bychom mohli označit jako společenský. Existují ale i architekti, kteří nadřazují sociální princip nad jakékoliv estetické kvality architektury.⁷ Jejich vírou je, že architektura může být generátorem společenské změny, může ovlivnit a proměnit chování lidí natolik, že může být jakýmsi nástrojem, s jehož pomocí se jejich život zlepší.

Tento přístup má velmi blízko k přístupu, který oceňuje spoluúčasť obyvatel v procesu navrhování a stavby jejich domu nebo obytného souboru domů. V některých částech světa je rozšířený přístup, který upřednostňuje takovou architekturu, která snižuje možnost kriminality v dané oblasti.⁸ Dalším tématem sociálního přístupu je otázka hodnot a „rozumného“ stavění v zemích třetího světa.

⁶ Takto se dá pohlížet i na poslední díla většiny velkých architektonických hvězd – Franka Gehryho, Richarda Meiera atd.

⁷ V ČR např. Michal Kohout, www.jka.cz

⁸ Newman, O. *Defensible space: crime prevention through urban design*, The Macmillan Company, New York (1972)

Environmentální přístup je jedním z nejmladších přístupů k rozhodování v procesu tvorby díla. Přes velké množství vědců, politiků a mezinárodních úmluv, které se udržitelným rozvojem od 70. let 20. století intenzivně zabývají, neexistuje shoda, jak udržitelný rozvoj prakticky realizovat a jak tedy udržitelnou architekturu navrhovat.

Jediná shoda panuje v tom, že udržitelnost je schopnost uspokojit základní potřeby dneška bez kompromitování schopnosti budoucích generací uspokojit jejich budoucí základní potřeby. Výklad této definice si však každý dělá po svém, od důrazu na úspory energie, nízkou emisi CO₂, recyklaci materiálů, jejich netoxicitu až po přesvědčení, že neudržitelnější je to, co je nejtrvanlivější a nejjednodušší.

Tento přístup se blíží přístupu, který můžeme nazvat tradičním a do kterého patří přístupy jako je rekonstrukce, obnova, klasická a lidová architektura. Opírá se o tradiční typologie, které rozvíjí pouze drobnými krůčky, obnovuje nebo abstrahuje do moderního tvarosloví tam, kde zanikly.

Experimentální 60. léta 20. století přinesla do architektury prostřednictvím Christophera Alexandra úplně nové principy tvorby, které lze nazvat matematicko-vědeckými. V této tradici pokračuje i Bill Hillier, Nikos Salingaros a další, kteří navrhuji pomocí metod, založených na prostorové analýze a modelování.

Tento architektonický směr zažívá v posledních letech díky rozvoji počítačů velký vývoj. Z dřívějšího protivníka estetického a sociálního přístupu k architektuře se postupem doby stal spíše jejich spojencem. Nejnovější matematicko-vědecké teorie již vědecky prokazují platnost některých tzv. tradičních hodnot architektury.⁹

Za zmínku stojí ještě úplně nejmladší, samostatně se rozvíjející sociální resp. gendrový hodnotový rámec, který se vyznačuje tím, že dbá na užívání navrhovaného prostředí a prostoru všemi skupinami obyvatel – ženami, muži, dětmi, rodiči, seniory, handicapovanými, lesbami a gayi.

⁹ Více viz např. Alexander, Ch. *Notes on the Synthesis of Form* (1964), Hillier, B.; Hanson, J. *The social logic of space* (1984), Salingaros, N. *A Theory of Architecture* (2006)

[6.0.] Popularizace architektury

Popularizace je široce používaný termín, který zastřešuje veškeré aktivity vedoucí k rozšiřování povědomí široké veřejnosti o vědě, případně technice, vědeckém výzkumu, jeho metodách a výsledcích. Jejím cílem je předat veřejnosti nové poznatky, pokusit se vzbudit zájem o obor, získat finance a přilákat do oboru mladé vědce.

Popularizace vědy má staletou tradici, už v roce 1799 vznikla Královská londýnská společnost za účelem „podpory, rozšiřování a rozvoje užitečných znalostí“. Každý týden pořádala vědecké popularizační přednášky pro členy z vyšší společnosti. Nejproslulejší přednášky měl od roku 1826 Michael Faraday, který je považován za zakladatele popularizace vědy.

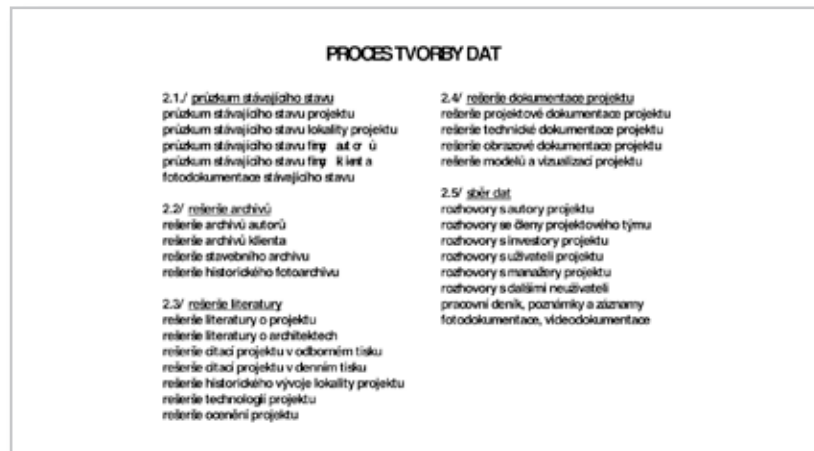
Říká se, že popularizovat vědu je věda. Není vůbec jednoduché sdělit informace o komplikovaném výzkumu srozumitelnou formou. Dobrý popularizátor je většinou odborník, který má za sebou mnohaletou výzkumnou nebo praktickou zkušenost v oboru, je spíše generalista než specialista, nespokojí se s povrchními informacemi, snaží se získat názory expertů a vždy se snaží proniknout do hloubky problému, o kterém informuje.

Čím rychlejší je náš současný svět, tím více je tento přístup k práci drahý, pomalý a náročný. Místo názorů odborníků se v tištěných médiích stále častěji objevují jen otištěné tiskové zprávy a prohlášení. Očekává se, že v blízké budoucnosti dojde k zásadní proměně popularizace vědy, která se přesune z tradičních médií do internetového prostředí.

Na rozdíl od mnoha přírodních a technických oborů, kde věda a její popularizace jsou dvěma poměrně jasně oddělenými tábory se svébytnými tradicemi a rituály, v oboru architektury se diskutuje spíše o tom, kde přesně mají tyto hranice vést, případně o tom, zda mají vůbec existovat. Současně však nemálo praktikujících architektů stále ještě nevěří, že architektonický výzkum a jeho popularizace má nějaký smysl.

[7.0.] Vizuální komunikace

Architektonická díla zkoumá množství blízkých vědeckých oborů jako jsou dějiny umění, dějiny architektury, estetika, obecná a urbánní sociologie, psychologie, urbánní antropologie, geografie, geologie, ekologie, ekonomie, stavební fyzika, stavební mechanika aj. Všechny tyto vědní obory přinášejí do architektonického výzkumu metody vlastní svému oboru a docházejí k závěrům, které tyto metody umožňují.

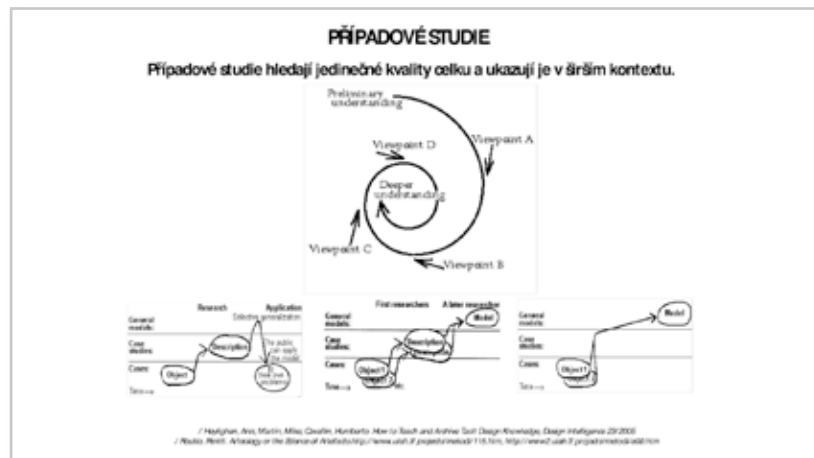
Z pohledu praktikujícího architekta jsou výsledky těchto výzkumů považovány za zajímavé, občas i přínosné, většinou však nepostihují skutečnou podstatu problému nebo jevu, který architekt při své tvorbě řešil. Opomíjejí velice často např. tektonické principy a materiálová omezení architektonické tvorby, a naopak příliš zdůrazňují principy kompoziční a stylové.

Pro architektu a obor architektury je specifické, že vizuální a prostorová představitost je základní schopností architektů, která jim umožňuje prostorově tvořit. Vizuální komunikace je tedy základní médium, ve kterém probíhá jejich tvůrčí myšlení i jejich vzájemná komunikace.

Architekti pracují při řešení problémů s nejrůznějšími vizuálními modely, které kombinují do nových celků a představují skicami. Dělají však i opak: skicami vytvářejí nové obrazy ve své mysli. Dochází přitom k neustálé a systematické výměně mezi konceptuálními a figurálními argumenty.

Takto pracují nejen tvůrčí architekti, ale takto probíhá i výuka budoucích architektů a existují studie, které potvrzují, že vizuální myšlení hraje rozhodující úlohu při řešení architektonických problémů a je tedy základem práce architekta a oboru architektury. V tom se architekti zásadně liší od vědců, kteří jejich díla zkoumají.

Stejně tak se architekti liší tím, že většina z nich pracuje empirickým způsobem, mají silně rozvinutou pozorovací schopnost vnímání širokého kontextu, ovlivňujícího budoucí dílo, a učí se převážně ze svých empirických zkušeností.

Rčení, že „pro teoretika je teorie a praxe totéž, zatímco pro praktika jsou to dvě různé věci“, platí v architektuře více, než kde jinde. Obor architektury je praktický i teoretický současně, jedna poloha bez druhé začne okamžitě degenerovat a trpět, je třeba pečovat o jejich koexistenci a vzájemné propojení, pokud nemá architektura jako obor zaniknout.

Doposud nebyla tato vizuální podstata architektury dostatečně prozkoumána a neměla do architektonické vědy přístup. Vědecká tvrzení musí být jednoznačná, a tuto podmínku údajně vizuální komunikace nenaplnuje: obraz sám o sobě neumí sdělit pravdivé či nepravdivé prohlášení. Z tohoto důvodu se obrazy používají ve vědeckých publikacích pouze jako ilustrace k textu, nejsou však samy o sobě nositeli významů a tvrzení.

PRÁČEDATY – METODA NARATIVNÍ

Organizace komplexnosti na základě určité linie vyprávění, pomocí scénáře.

The grid contains several images: two photos of the Guggenheim Museum Bilbao with question marks, a couple in formal wear, a vase, a car, and some colorful abstract shapes. Below the images are four questions:

- A) Byl Tančící dům opravdu inspirovaný Ginger a Fred?
- B) Kopíroval Tančící dům Bilbao, dědil po něm?
- C) Jaký byl přínos Vlada Milunica projektu?
- D) Jakou roli sehrál při navrhování kontext?

Když však doprovodíme obraz titulkem nebo poznámkou, výsledný celek textu a obrazu už dokáže předat sdělení dostatečně jasné a určité, aby bylo možné polemizovat, zda je pravdivé či nepravdivé. Otázkou tedy je, proč nelze v v architektonických vědeckých publikacích více rozšířit používání obrazů, doprovázených titulkem nebo poznámkou a to tak, že je vymaníme z polohy ilustrace textu a povýšíme na plnohodnotné nositele sdělení ve spojení obraz a text nebo text a obraz.

Otázkou také je, zda nechuť experimentovat s vizuální komunikací ve vědě a výzkumu nesouvisí i s tím, že obrazy byly a jsou tradičním médiem pro masové klamání a manipulaci lidí, a jejich integrita je proto označována za nedůvěryhodnou.

Anebo zda opravdu není pro vizuální komunikaci ve vědě místo a Linda Grout a David Wang mají pravdu, když tvrdí, že nelze promíchávat tvůrčí myšlení, které je generativní aktivitou, opřenu o obraznost a vědecké myšlení, které je analytickou aktivitou, opřenu o fakta.¹⁰

¹⁰ Groat, Linda.; Wang, David. *Architectural Research Methods*, John Wiley and Sons (2002)

[8.0.] Případové studie

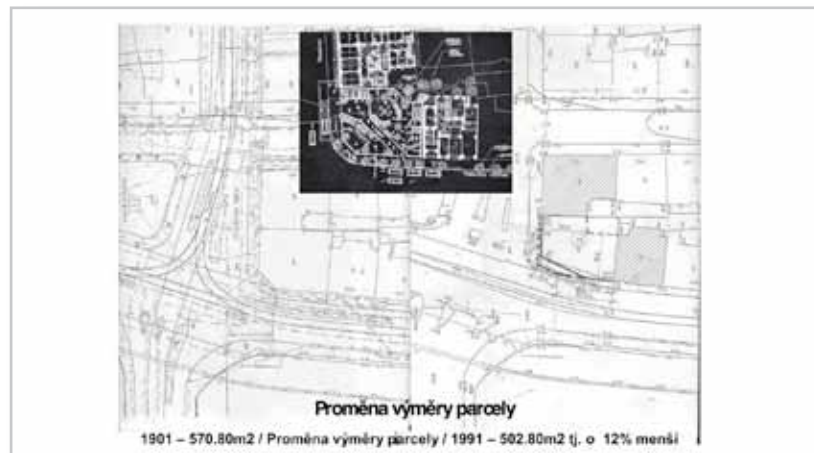

Není vůbec snadné komplexní tvůrčí proces, kterým vznikají architektonické projekty, někomu přiblížit a na první pohled se zdá, že je to nemožné. Návrh i realizaci vždy ovlivňuje množství dynamických faktorů jako jsou program, zdroje, aktéři, kontext, organizace projektu a realizace i samotné praxe provádění návrhu v daném místě a době.

Jedním ze starých osvědčených způsobů, jak si generace mezi sebou předávají znalosti i o velmi složitých věcech a jevech, je vytvořením názorných modelů, které se stávají vzory pro řešení dalších podobných problémů. Věda tyto modely nazývá případovými studiemi. Jejich cílem je vyhledat jedinečné kvality celku a ukázat je v širším kontextu.

Základní podmínkou kvality a reliability případové studie je pracovat s daty, získanými z co nejrůznorodějších zdrojů. Výsledkem procesu tvorby dat bývá velmi různorodý a rozsáhlý materiál, jehož dobrá či špatná organizace je největším úskalím případové studie. Jednou z možných metod, kterými lze komplexnost redukovat a organizovat, je na základě určité linie vyprávění, pomocí příběhu.

Příběh je přímým, poměrně jednoduchým vyprávěním, které dává stejně prostoru faktům, jako jejich souvislostem a to tak, aby bylo snadné si na ně později vzpomenout. Příběhem lze zhuštěně a krátce sdělit překvapivou komplexitu.

[9.0.] Soubor publikovaných prací

[9.1.] **Tančící dům. Frank Gehry, Vlado Milunić** */ případová studie*

Výzkum objasnil, proč tento dům tak radikálně přesáhl hranice svého pozemku. Tento důvod nebyl investory a autory domu nikde publikovaný. Pravděpodobně proto, že se obávali, aby veřejnost a město nezamítli stavbu domu postavit v jeho dnešní, pozemek přesahující podobě, kdyby se během procesu jeho odsouhlasování dozvěděli, že finanční návratnost investice byla kalkulována na chybnou výměru pozemku. Toto tvrzení nebylo do dnešního dne nikým rozporováno.

Výzkum též popsal novou metodu práce, kterou Frank Gehry vyvinul právě na projektu Tančícího domu, která úspěšně propojuje klasické fyzické 3D modelování s počítačovým digitálním 3D modelováním tak, že využívá výhod obou systémů. Originálním objevem výzkumu byl ten fakt, že Tančící dům se stal prvním projektem-prototypem, na kterém byla tato metoda vyvíjena a otestována. Přestože Gehryho Guggenheimovo muzeum v Bilbau je považováno za první realizaci „digitálního“ 21. století, je to Tančící dům, kterému by měl tento titul patřit.

Fialová, Irena
Dancing Building. Frank Gehry, Vlado Milunić
Zlatý řez, Praha 2003, 204s.
ISBN 80-901562-8-2

Fialová, Irena
Tančící dům. Frank Gehry, Vlado Milunić
Zlatý řez, Praha 2003, 204s.
ISBN 80-901562-7-4

[9.2.] **Zlatý Anděl. Jean Nouvel v Praze** */ případová studie*

Zásadním objevem výzkumu projektu a stavby Zlatého Anděla byl podrobný popis vývoje, výzkumu a testování nových technologických možností přenosu a realizace fotografického obrazu do několikanásobně většího měřítka fasády domu. V daném měřítku a plném černobílém kontrastu se obraz přenášel na fasádu domu poprvé na světě. Vyvinutá technologie byla posléze patentována mladou českou firmou.

Výzkum dále podrobně popsal francouzskou urbanistickou metodu rozvoje území pomocí tzv. ohnisek rozvoje, kterou Jean Nouvel použil v letech 1990-1991 při zpracování územního rozvoje celého Smíchova. Jedním z vytipovaných ohnisek rozvoje byl právě pozemek, na kterém byl o deset let později postaven Zlatý Anděl.

Následný vývoj okolí Zlatého Anděla a jeho okolí jako nového pražského centra potvrdil platnost teorie ohnisek rozvoje území, do kterých se mají soustředit investiční prostředky, které přitáhnou další investory a boomerangovým efektem se v krátkém čase promění a pozvedne charakter celé čtvrti.

Fialová, Irena
Zlatý Anděl Jean Nouvel v Praze / in Prague
Zlatý řez, Praha 2000, 192s.
ISBN 80-901562-5-8

[9.3.] Danube House. River City
/ případová studie

Zásadním objevem výzkumu byl podrobný popis nízkoenergetického konceptu domu, využívajícího velké množství čerstvého vzduchu, hlubinné vrty, tepelná čerpadla a zaplavovací větrání, který je propojený do jediného a jedinečného celku s architektonickým a statickým konceptem domu, jeho rozměrnými vnitřními atrií a velkorozponovými prosklenými konstrukcemi. Zaplavovací větrání je dodnes českými architekty velmi málo známý systém větrání, i když jde o mimořádně účinný, částečně samoregulační systém, který přináší nejvyšší míru uživatelské pohody.

Výzkum dále popsal metodu práce velkých globálně působících architektonických a inženýrských kanceláří, které už od fáze studie týmově spolupracují na propojení všech zadaných architektonických, klimatických a statických požadavků tak, že žádný z těchto přístupů není dominantní, nekoordinuje ostatní, nýbrž s nimi spolupracuje jako plně rovnocenný partner. Výsledkem této metody práce je dům jako funkční a technologicky dokonalý produkt, který není sice příliš závislý na lokálním kontextu, je však pro něj velkou inspirací, neboť do něj přináší světově nejprogresivnější architektonické, statické a klimatické řešení.

Fialová, Irena.
Danube House, River City, Praha Prague, Europolis
Zlatý řez, Praha 2004

[9.4.] PRG 20/21. Současná architektura
/ srovnávací studie

Výsledky srovnávacích studií patří v ČR mezi nejčastěji publikované práce o současné architektuře. Velkým problémem těchto srovnávacích studií jsou zvolená kritéria hodnocení a výběru staveb, která jsou vždy velmi subjektivní. Patrně z tohoto důvodu neexistuje dosud v ČR žádný souborný a přitom praktický průvodce po současné architektuře. Pokusily jsme se takový připravit alespoň pro území Prahy a časové období 1990-2007.

Překvapil nás počet staveb, které se za toto období postavily a jejich dobrá architektonická úroveň. Současně nás však překvapilo, jak málo z těchto staveb pečuje o urbanistické souvislosti místa, jsou spíše izolovanými artefakty, než částmi celku města. Čím starší byl rok vzniku stavby, tím čitelnější byla jeho hodnota a význam. Hodnocení nejnovějších staveb je zatíženo největší chybou, kterou může opravit pouze další fáze výzkumu.

Fialová, Irena; Tichá, Jana
PRG 20/21 současná architektura
Zlatý řez, Praha 2007, 142s.
ISBN 978-80-87068007

Fialová, Irena; Tichá, Jana
PRG 20/21 contemporary architecture
Zlatý řez, Praha 2007, 142s.
ISBN 978-80-87068014

[9.5.] Martin Rajniš. Přirozená architektura
/ případová studie

Martin Rajniš je velmi osobitým architektem-vizionářem, který prochází svým profesním životem v několika na sobě zdánlivě nezávislých a vzájemně si odporujících etapách. Poslední etapou, kterou jsme v projektu mapovaly a analyzovaly, byla etapa tzv. přirozené architektury, která je inspirovaná přírodními procesy a způsobem života a tvorby obydlí primitivních lidí, žijících v kmenových společnostech.

Martin Rajniš se snaží jejich přirozenou architekturu přenést a realizovat v našich podmínkách, bojuje za právo člověka postavit své přístřeší bez administrativních překážek a příkazů. Jeho přínos současné architektuře je jedinečný, jedním z významných výstupů tohoto projektu oboru je formulace a popularizace tzv. Manifestu přirozené architektury.

Fialová, Irena; Tichá, Jana
Martin Rajniš:
Přirozená architektura / Natural architecture
Zlatý řez, Praha 2008, 220s.
ISBN 9-788087068021

[9.6.] D3A. Živá architektura
/ případová studie

Díky rozdílným osobnostem tří partnerů D3A, kteří patří mezi nejvýznamnější současné české architekty, byl záběr práce za období 1989-2009, které jsme v projektu sledovaly, mimořádně zajímavý a široký: od urbanismu a rozsáhlých městských celků přes rodinné domy a interiéry až po scénografii a produktový design. Za toto dvacetileté období vytvořili přes 150 projektů, z nichž více než třetinu realizovali a to ve velmi vysoké a stabilní kvalitě.

Díky množství sebraného materiálu, který i po vyřídění zůstal velmi objemný, jsme se rozhodly nevěnovat se dále inspiračním zdrojům jednotlivých autorů, ale jen projektům a realizacím. O jejich přístupu k práci, metodách a hodnotách jsme s nimi vedly rozsáhlé rozhovory, které dosvědčují, jak velmi rozdílnými jsou architekty, jak nestrukturovaně a paralelně, přitom však dlouhodobě funguje jejich spolupráce. Toto zjištění bylo překvapivým výsledkem našeho výzkumu.

Fialová, Irena; Tichá, Jana
D3A. Živá architektura / Airy architecture
Zlatý řez, Praha 2009, 264s.
ISBN 9-788087068052

Základní literatura

- Alexander, Christopher. *A Pattern Language: Towns, Buildings, Construction* (1977)
- Choay, Françoise. *The Rule and the Model* (1980, 1997)
- Colomina, Beatriz. *Privacy and Publicity. Modern Architecture as Mass Media* (1996)
- Groat, Linda.; Wang, David. *Architectural Research Methods* (2002)
- Holl, S.; Pallasmaa, J.; Pérez-Gomez, A. *Questions of Perception* (1993)
- Holm, Ivar. *Ideas and beliefs in architecture and Industrial Design* (2006)
- Jacobs, Jane. *Život a smrt amerických velkoměst* (1975)
- Jencks, Charles. *The Language of Post-Modern Architecture* (1984)
- Koolhaas, Rem. *S, M, L, XL. Bigness or the Problem of the Large* (1995)
- Koucký, Roman. *Elementární urbanismus CZ* (2006)
- Kratochvíl, Petr (ed.). *O smyslu a interpretaci architektury* (2005)
- Kuhn, Thomas S. *Struktura vědeckých revolucí* (1962)
- Lindsey, Bruce. *Digital Gehry. Material Resistance, Digital Construction* (2001)
- Lynch, Kevin. *Obraz města* (2004)
- McLuhan, Marshall. *Jak rozumět médiím* (1991)
- Mitchell, William, J. *e-topia. Život ve městě trochu jinak* (2005)
- Norberg-Schulz, Christian. *Genius Loci. K fenomenologii architektury* (1994)
- Pallasmaa, Juhani. *The Eyes of the Skin. Architecture and the Senses* (2005)
- Papanek, Victor. *Design for the real world: human ecology and social change* (1985)
- Rasmussen, Steen E. *Experiencing Architecture* (1959)
- Salingeros, Nikos. *A Theory of Architecture* (2006)
- Solà-Morales, Ignasi. *Diference. Topografie současné architektury* (1998)
- Sorkin, Michael (ed.). *Variations on a Theme Park* (1992)
- Švácha, Rostislav. *Česká architektura a její přisnost* (2004)
- Tichá, Jana (ed.). *Architektura v informačním věku* (2006)

Základní literatura: Research by design

- Alexander, Christopher. *Notes on the Synthesis of Form* (1964)
- Hillier Bill; Henson, Julianne. *The Social Logic of Space* (1984)
- Eisenman, Peter. *The Formal Basis of Modern Architecture* (1963, 2006)
- Venturi, Robert. *Complexity and Contradiction in Architecture* (1966)
- Schön, Donald A. *The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action* (1983)
- Cross, Nigel. *Designerly Ways of Knowing* (1982)
- Frayling, Christopher. *Research in Art and Design* (1993)
- Wang, David; Groat, Linda. *Architectural Research Methods* (2002)
-
- “Architectural Intervention” : Delft University of Technology
- “Design Research Lab” : Architectural Association London
- “MPhil/PhD Architectural Design” : Bartlett School of Architecture
-

Zdroje obrazů:

- Fialová, I. Výzkum a popularizace architektury, habilitační přednáška 24.1.2011 FA ČVUT / str: 14
- Fialová, I. Tančící dům, Zlatý řez 2003 / str: 22, 24, 26, 28
- Foreign Office Architects. Yokohama Ferry Terminal, <http://flickrhivemind.net/Tags/foreignofficearchitects> / str: 16
- Jeskynní malby, Lascaux, <http://picasaweb.google.com>, foto B. Swain / str: 24
- Räsänen M.; Routio, P. Three Modes of Knowing, <http://www.uiah.fi/projects/metodi/148.htm> / str: 12
- Routio, P. Arteology or the Science of Artefacts, <http://www2.uiah.fi/projects/metodi> / str: 10,26

Curriculum vitae: Ing. arch. Irena Fialová

[* 15. 7. 1961 v Praze]

1979 > 1985	studium na FA ČVUT Praha obor urbanismus a územní plánování	1994 > 2009	pedagogické působení na FA TUL, FA ČVUT a VŠUP Praha
1980 > 1981	studium na Ecole d'Architecture, Université de Genève	2009 > dosud	pedagožka FA ČVUT, Ústav urbanismu koordinátorka doktorského studia členka OR DS ATT členka vědeckoumělecké rady FA ČVUT / www.fa.cvut.cz
1985 > 1993	odborná asistentka, Útvar hlavního architekta hl. m. Prahy, Úsek celkové koncepce, Ateliér urbanistické syntézy		
1990 > 1999	spolupráce s ateliérem Kama a D.A. Studio, s.r.o. / www.d3a.cz		
1992 > dosud	spoluzakladatelka architektonického nakladatelství a časopisu Zlatý řez (Zlatý řez, s.r.o.) / www.zlatyrez.cz		–
1993 > 2009	vlastní architektonická firma – Ing. arch. Irena Fialová	1992 > dosud	členka redakční rady časopisu Zlatý řez / www.zlatyrez.cz
1998 > 2001, 2004 > 2005 2007 > 2008	vedoucí multidisciplinárních projektů firmy Sipral, a.s. / www.sipral.com	1993 > 1996	členka přípravného vědeckého výboru XIX. Kongresu UIA v Barceloně
2002 > dosud	autorizovaná architektka České komory architektů č. 3010	1998 > 2000	členka pracovní skupiny pro teorii a kritiku České komory architektů / www.cka.cc
		1995 > 1997	expertka Ceny Pavilonu Miese van der Rohe, Barcelona, 1996, 1998 / www.mies-arch.com
		2000 > 2010	expertka Ceny Evropské unie za současnou architekturu - Mies van der Rohe Award 2001, 2003, 2005, 2007, 2011
		2010	členka mezinárodní poroty Ceny Evropské unie za současnou architekturu – Mies van der Rohe Award 2009 / www.mies-arch.com

[obalka]